

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	51-454-0152
Дата	20.12.2024

ДО

НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА

51-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ

09.02
/

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 70, ал. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание внасяме Законопроект за изменение и допълнение на Семейния кодекс с мотиви към него и предварителна оценка на въздействието.

Молим законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване съгласно установения ред.

ВНОСИТЕЛИ:

Александър Виктор Рашев
Станислав Свещаров Балаболчев
Летя Божидарова Алекситрова
Александър Николов Величев
Драгомир Стефанов Лявков
Павела Василева Милова
Иланер Кабир Илкорюмлу
Христина Илиева Иванова
Венцислав Михайлов Асенов
Александър Стайков Моряков
Иван Стойков Кочуков
Николеца Курчовска Курчовска

Светлани Райкова Траяни
Андреи Храков Чорбанюк
Силви Кирилов Мейров
Емил Ангелов Трифонов

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Семейния кодекс

(Обн. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.74 от 15 Септември 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.98 от 14 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.100 от 21 Декември 2010г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012г., изм. ДВ. бр.68 от 2 Август 2013г., изм. ДВ. бр.74 от 20 Септември 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 28 Декември 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 22 Март 2019г., изм. ДВ. бр.101 от 27 Декември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 4 Декември 2020г., доп. ДВ. бр.67 от 4 Август 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.106 от 22 Декември 2023 г.)

§ 1. Член 1 се изменя така:

„Чл. 1. Семейният кодекс урежда отношенията, основани на брак, родство, осиновяване, настойничество, попечителство, както и правото на личен и семеен живот.“

§ 2. Създава се чл.58а:

„Съдържание на родителската отговорност

Чл. 58а. (1) Родителската отговорност се носи съвместно от двамата родители, независимо дали живеят заедно, или разделени.

(2) Важните решения за детето като избор на местоживеене, избор на детско заведение или училище, неспешни медицински интервенции, здравеопазване, избор на вероизповедание, осиновяване, избор на извънучилищни занимания и др. се вземат съвместно от двамата родители.

(3) Ежедневните решения за детето, извън тези по ал. 1, могат да се вземат самостоятелно от всеки от двамата родители.

(4) Времето на детето се споделя между двамата родители, независимо дали живеят заедно или са разделени. При спор относно родителски права и режим за лични контакти между родител и дете, времето, което детето прекарва с който и да е от родителите си не може да бъде по-малко от 127 дни на годишна база, в случай че родителят не застрашава живота и здравето на детето.“

§ 3. Член 59 се изменя:

„Родителски права след развода и при раздяла

Чл. 59. (1) При развод съпрузите по общо съгласие решават въпросите относно отглеждането и възпитанието на ненавършилите пълнолетие деца от брака в техен интерес. Съдът утвърждава споразумението по реда на чл. 49, ал. 5.

(2) При раздяла родителите по общо съгласие решават въпросите относно отглеждането и възпитанието на ненавършилите пълнолетие деца в техен интерес чрез споразумение с нотариална заверка на съдържанието и подписите и на двамата родители. Споразумението не се утвърждава по реда

на чл. 49, ал. 5, освен ако родителите поискат това.

(3) Ако не се постигне споразумение по ал. 1 или 2, съдът служебно постановява при кого от родителите да живеят децата, на кого от тях се предоставя упражняването на родителските права, определя мерките относно упражняването на тези права, както и режима на личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата. Съдът определя режима за лични отношения, включително при пътуване на детето в чужбина и издаването на личните документи за това.

(4) Съдът определя мерки относно упражняването на родителските права от единия или от двамата родители съвместно с правото да постанови и съвместно споделено родителство между двамата родители.

(5) Определянето на режима на личните отношения между родителите и децата включва:

1. определяне на период или на дни, в които родителят може да вижда и взема децата, включително през училищните ваканции, официалните празници и личните празници на детето, както и по друго време;

2. пътуване на детето в чужбина и издаването на личните документи за това. За пребивавания в чужбина за повече от един месец, съдът издава разрешение, ако родителят, който иска да изведе детето предложи достатъчни гаранции за осъществяване на правото на детето на редовни лични контакти с другия родител, както и за връщането на детето на територията на Република България. Гаранцията за връщане на детето от чужбина, следва да е най-малко в двоен размер на разноските за връщане на детето по Хагската Конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца.

(6) При липса на споразумение между родителите, съдът определя времето и реда за носене на родителската отговорност от всеки от двамата родители, като задължително разпределя, според обстоятелствата, детето да живее при всеки един от двамата родители, включително през училищните ваканции, официалните празници и личните празници на детето. Ранната детска възраст, голямата географска отдалеченост на местоживеенето на двамата родители и неразбирателството между родителите, не са достатъчни обстоятелства за оборването на презумпцията за споделено родителство.

(7) Когато презумпцията за споделено родителство се обори, съдът разпределя времето на детето при всеки от родителите така, че то да живее не по-малко от 127 дни на годишна база при всеки от родителите си, ако родител не застрашава живота и здравето на детето.

(8) Родителят, при когото детето фактически се намира е отговорен за изпълнението на определения режим на личните отношения като предава детето на другия родител и предоставя на другия родител съвременна информация за детето. Ако поради болест на детето, училищна заетост или друга важна причина, определеният режим обективно не може да се спази за определен период от време, промяната задължително се компенсира по

взаимно разбирателство между родителите с друго време в най-кратък срок, така, че да не се наруши задължителното физическо пребиваване на детето от 127 дни на годишна база, при който и да е от родителите.

(9) При определянето на размера на издръжката съдът съобразява най-добрите материални условия на живот на детето съответно на доходите на родителите, но не по-малко от 30% от минималната работна заплата в Република България. Ако по каквато и да е причина, детето не прекара определеното по споразумение между родителите, по съдебно решение или по определени привременни мерки време със съответния родител, последният не дължи издръжка за съответния месец. Ако причината за неспазването на режима е в родителя, той дължи издръжката на детето в двоен размер за съответния период на месечна база.

(10) Съдът решава въпросите по този член с оглед най-добрия интерес на детето след като прецени: съдействието на родителя за осъществяването на правото на детето на лични контакти с другия родител; данни за родителско отчуждение; отношение към децата; желанието на родителите; социалното обкръжение и материалнобитови възможности. Когато решава въпросите по ал. 2-4, съдът преценява и всички обстоятелства с оглед интересите на децата като: възпитателските качества на родителите, полаганите до момента грижи и отношение към децата, желанието на родителите, привързаността на децата към родителите, пола и възрастта на децата, възможността за помощ от трети лица - близки на родителите, социалното обкръжение и материалните възможности.

(11) Съдът изслушва родителите, както и децата при условията на чл. 15 от Закона за закрила на детето, взема становище от дирекция "Социално подпомагане" и ако е уместно, изслушва и други лица. При данни, че е налице родителско отчуждение или поведение на родител, което може да доведе до родителско отчуждение, съдът задължително изслушва вещо лице – психолог. Министерът на правосъдието съвместно с председателя на Държавната агенция за закрила на детето издават наредба за провеждането на експертиза за родителско отчуждение.

(12) При наличие на родителско отчуждение или опасност от възникването му съдът разпорежда задължителни мерки за преодоляването на родителското отчуждение, с които предписва задължително поведение за родителя отчуждител и за отчужденото дете, изменя постановените по-рано мерки и постановява нови.

(13) По изключение, ако интересите на детето налагат това, съдът може да наложи мярка за закрила и да постанови то да живее при дядо и баба или в семейство на други роднини или близки, с тяхно съгласие. Ако това не е възможно, детето се настанява в приемно семейство, в специализирана институция, посочени от дирекция "Социално подпомагане" или му се предоставя социална услуга - резидентен тип. Във всички случаи съдът определя подходящ режим на лични отношения между детето и родителите.

(14) При необходимост съдът определя подходящи защитни мерки за осигуряване на изпълнение на решенията по този член като:

1. осъществяване на личните отношения в присъствието на определено лице;
2. осъществяване на личните отношения на определено място;
3. поемане на разходите за пътуване на детето, а ако е необходимо - и на лицето, което го придружава.

(16) Ако обстоятелствата се изменят, включително при искане за промяна в местоживеенето на детето в друго населено място или в чужбина или при неспазване на режима за лични отношения и контакти, съдът по молба на единия от родителите, по искане на дирекция „Социално подпомагане” или служебно може да измени постановените по-рано мерки и да определи нови. Системното неспазване на задължение на единия от родителите по отношение на съдействие за осъществяване на правото на лични контакти с другия родител и ограничаването на всяка форма на правото на семеен живот на детето с другия родител се счита за промяна на обстоятелствата – основание за изменение на режима на лични отношения и постановяване на нови мерки.

(17) При всяко положение на делото родителите могат да предложат споразумение по всички или по някои от въпросите по ал. 1 – 16 и със съдействие на медиатор.“

§ 5. В чл. 123, ал. 1 се изменя:

„(1) Родителските права и задължения се упражняват в интерес на детето от двамата родители заедно и поотделно, независимо дали живеят заедно или са разделени. Когато родителят е действал сам, той е длъжен да уведоми незабавно в разумен според обстоятелствата срок другия родител.“

§ 6. В чл. 126 се създават ал. 4 – 6:

„(4) Въпросите, свързани с промяна на местоживеенето на детето в друго населено място или в чужбина, се решават по общо съгласие на родителите. При разногласие, спорът се решава по реда на чл.123, ал.2.

(5) Когато родител пожелае да се раздели или да прекрати брака чрез развод с другия родител на детето си, той е длъжен да предложи и предостави възможност на детето да живее на равни периоди от време при другия родител до постигане на споразумение или постановяване на съдебно решение за общата родителска отговорност между двамата родители.

(6) При промяна на местоживеенето на детето в друго населено място, което се намира на разстояние над 100 километра от предишното му местожителство, за което не е дадено съгласие от единия родител, съдът е длъжен да разпорежи незабавно връщане на детето в мястото където е живяло преди промяната на местоживеенето, освен ако това не е в негов интерес.“

§ 7. В чл. 129, ал. 1 се добавя изречение второ:

„При противоречие между двамата родители всеки един от тях може да инициира производство по реда на чл. 123, ал. 2.“

§ 8. В чл. 131 ал. 1 изречение първо се изменя:

„Когато поведението на родителя представлява: опасност за личността, здравето, възпитанието или имуществото на детето, неизпълнение на задължение по отношение на правото на детето на семеен живот с другия родител, настъпване или опасност от настъпване на родителско отчуждение, районният съд взема съответни мерки в интерес на детето, като ограничава родителските права - отнема или поставя условия за упражняването на някои от тях, и може да възложи осъществяването им на друго лице.“

Заключителни разпоредби

§ 9. В Гражданския процесуален кодекс (Обн. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., изм. ДВ. бр.63 от 15 Юли 2008г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008г., изм. ДВ. бр.12 от 13 Февруари 2009г., изм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г., изм. ДВ. бр.32 от 28 Април 2009г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2010г., изм. ДВ. бр.100 от 21 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.5 от 14 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.45 от 15 Юни 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.49 от 29 Юни 2012г., доп. ДВ. бр.99 от 14 Декември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.50 от 3 Юли 2015г., доп. ДВ. бр.15 от 23 Февруари 2016г., изм. ДВ. бр.43 от 7 Юни 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.8 от 24 Януари 2017г., доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017г., изм. ДВ. бр.63 от 4 Август 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.86 от 27 Октомври 2017г., изм. ДВ. бр.96 от 1 Декември 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 22 Декември 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.42 от 22 Май 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.65 от 7 Август 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.38 от 10 Май 2019г., изм. ДВ. бр.83 от 22 Октомври 2019г., изм. ДВ. бр.98 от 13 Декември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.100 от 20 Декември 2019г., доп. ДВ. бр.68 от 31 Юли 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.98 от 17 Ноември 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.110 от 29 Декември 2020г., изм. ДВ. бр.9 от 2 Февруари 2021г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 19 Февруари 2021г., изм. ДВ. бр.15 от 22 Февруари 2022г., доп. ДВ. бр.62 от 5 Август 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.11 от 2 Февруари 2023г., доп. ДВ. бр.66 от 1 Август 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.80 от 19 Септември 2023г., изм. ДВ. бр.85 от 10 Октомври 2023г., изм. ДВ. бр.102 от 8 Декември 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.39 от 1 Май 2024г., изм. ДВ. бр.57 от 5 Юли 2024г., изм. и доп. ДВ. бр.67 от 9 Август 2024 г.) в Част трета „Особени искиви производства“ се създава глава двадесет и шест „а“:

„Глава двадесет и шест „а“

**ПРОИЗВОДСТВО ПО РОДИТЕЛСКИ СПОРОВЕ И ДЕЛА,
СВЪРЗАНИ С ИНТЕРЕСИ НА ДЕЦА**

Искове

Чл. 330а. По реда на тази глава се разглеждат всички искове::

1. по спорове между родители относно носенето на родителската им отговорност към детето им;
2. за промяна на постоянното местоживееене на детето;

3. за домашно насилие срещу детето;
4. за упражняване на правото на лични отношения на детето с лица, които имат право на семеен живот с него;
5. всички други иски, свързани с правото на семеен живот и със сигурността на детето.

Свързани дела

Чл.330б. (1) При възникването на първия правен спор между двама родители относно тяхно общо дете, образуваното производство по него не се прекратява до навършване на пълнолетие на детето и всички последващи правни спорове, свързани с детето се разглеждат в рамките на това производство.

(2) Всички събрани доказателства по всеки един разгледан правен спор по образуваното производство по ал. 1 се вземат предвид при постановяване на съдебен акт при всеки последващ правен спор.

Осигуряване на информация по електронен път

Чл.330в. По производствата по чл. 330а се осигурява предоставянето на информация по електронен път за хода на делото, както и до всички документи по него.

Участие на родителите

Чл.330г. При решаването на всеки един спор за дете, съдът взема становище от родителите му. Това становище може се дава с лично изслушване в открито съдебно заседание.

Подсъдност

Чл.330д. Исковете по тази глава се разглеждат от районния съд по постоянния адрес на детето. При свързани дела компетентният съд по конкретно дело ползва свързаните дела на другите деца, ако има такива, и при нужда временно ги обединява по въпроси, по които е необходимо общо решение, като например съобразяване режима на лични отношения на всички деца по свързани дела и други – по преценка на съда и по искане на лице с правен интерес.

Срокове

Чл.330е. (1) При всяко повдигане на спор по тази глава, съдът решава спора в бързи срокове.

(2) Съдът с определение се произнася по искания за привременни мерки в срок до 30 дни от датата на подаване на исковата молба.

(3) Всяко решение на съда подлежи на предварително изпълнение, независимо дали подлежи на обжалване.“.

§ 10. В Закона за защита от домашното насилие (Обн. ДВ. бр.27 от 29 Март 2005г., изм. ДВ. бр.82 от 10 Октомври 2006г., изм. ДВ. бр.102 от 22 Декември 2009г., изм. ДВ. бр.99 от 17 Декември 2010г., доп. ДВ. бр.50 от 3 Юли 2015г., изм. ДВ. бр.24 от 22 Март 2019г., изм. ДВ. бр.101 от 27 Декември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.66 от 1 Август 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.69 от 11 Август 2023 г.) в чл.2 се създава ал.3:

„(3) За психическо и емоционално насилие към дете и родител се счита осуетяването, по какъвто и да е начин на правото на дете и родител на семеен живот и правото на детето, което е отделено от единия или от двамата си родители, да поддържа редовно лични отношения и пряк контакт с двамата си родители.“

§ 11. В Наказателния кодекс (Обн. ДВ. бр.26 от 2 Април 1968г., попр. ДВ. бр.29 от 12 Април 1968г., изм. ДВ. бр.92 от 28 Ноември 1969г., изм. ДВ. бр.26 от 30 Март 1973г., изм. ДВ. бр.27 от 3 Април 1973г., изм. ДВ. бр.89 от 15 Ноември 1974г., изм. ДВ. бр.95 от 12 Декември 1975г., изм. ДВ. бр.3 от 11 Януари 1977г., изм. ДВ. бр.54 от 11 Юли 1978г., изм. ДВ. бр.89 от 9 Ноември 1979г., изм. ДВ. бр.28 от 9 Април 1982г., попр. ДВ. бр.31 от 20 Април 1982г., изм. ДВ. бр.44 от 5 Юни 1984г., изм. ДВ. бр.41 от 28 Май 1985г., изм. ДВ. бр.79 от 11 Октомври 1985г., попр. ДВ. бр.80 от 15 Октомври 1985г., изм. ДВ. бр.89 от 18 Ноември 1986г., попр. ДВ. бр.90 от 21 Ноември 1986г., изм. ДВ. бр.37 от 16 Май 1989г., изм. ДВ. бр.91 от 24 Ноември 1989г., изм. ДВ. бр.99 от 22 Декември 1989г., изм. ДВ. бр.10 от 2 Февруари 1990г., изм. ДВ. бр.31 от 17 Април 1990г., изм. ДВ. бр.81 от 9 Октомври 1990г., изм. ДВ. бр.1 от 4 Януари 1991г., изм. ДВ. бр.86 от 18 Октомври 1991г., попр. ДВ. бр.90 от 1 Ноември 1991г., изм. ДВ. бр.105 от 19 Декември 1991г., доп. ДВ. бр.54 от 3 Юли 1992г., изм. ДВ. бр.10 от 5 Февруари 1993г., изм. ДВ. бр.50 от 1 Юни 1995г., изм. ДВ. бр.97 от 3 Ноември 1995г., изм. ДВ. бр.102 от 21 Ноември 1995г., изм. ДВ. бр.107 от 17 Декември 1996г., изм. ДВ. бр.62 от 5 Август 1997г., изм. ДВ. бр.85 от 26 Септември 1997г., изм. ДВ. бр.120 от 16 Декември 1997г., доп. ДВ. бр.83 от 21 Юли 1998г., изм. ДВ. бр.85 от 24 Юли 1998г., доп. ДВ. бр.132 от 10 Ноември 1998г., изм. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., изм. ДВ. бр.153 от 23 Декември 1998г., изм. ДВ. бр.7 от 26 Януари 1999г., изм. ДВ. бр.51 от 4 Юни 1999г., изм. ДВ. бр.81 от 14 Септември 1999г., изм. ДВ. бр.21 от 17 Март 2000г., изм. ДВ. бр.51 от 23 Юни 2000г., изм. ДВ. бр.98 от 1 Декември 2000г., доп. ДВ. бр.41 от 24 Април 2001г., изм. ДВ. бр.101 от 23 Ноември 2001г., изм. ДВ. бр.45 от 30 Април 2002г., изм. ДВ. бр.92 от 27 Септември 2002г., изм. ДВ. бр.26 от 30 Март 2004г., изм. ДВ. бр.103 от 23 Ноември 2004г., изм. ДВ. бр.24 от 22 Март 2005г., изм. ДВ. бр.43 от 20 Май 2005г., изм. ДВ. бр.76 от 20 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.86 от 28 Октомври 2005г., изм. ДВ. бр.88 от 4 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.59 от 21 Юли 2006г., изм. ДВ. бр.75 от 12 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.102 от 19 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.38 от 11 Май 2007г., изм. ДВ. бр.57 от 13 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.64 от 7 Август 2007г., изм. ДВ. бр.85 от 23 Октомври 2007г., изм. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 2007г., изм. ДВ. бр.94 от 16 Ноември 2007г., изм. ДВ. бр.19 от 22 Февруари 2008г., изм. ДВ. бр.67 от 29 Юли 2008г., изм. ДВ. бр.102 от 28 Ноември 2008г., изм. ДВ. бр.12 от 13 Февруари 2009г., изм. ДВ. бр.23 от 27 Март 2009г., изм. ДВ. бр.27 от 10 Април 2009г., изм. ДВ. бр.32 от 28 Април 2009г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.80 от 9 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009г., изм. ДВ. бр.102 от 22 Декември 2009г., изм. ДВ. бр.26 от 6 Април 2010г., изм. ДВ. бр.32 от 27 Април 2010г., изм. ДВ. бр.33 от 26 Април 2011г., изм. ДВ. бр.60 от 5 Август 2011г., доп. ДВ. бр.19 от 6 Март 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.20 от 9 Март 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 7 Август 2012г., изм. ДВ. бр.17 от 21 Февруари 2013г., доп. ДВ. бр.61 от 9 Юли 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.84 от 27 Септември 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2014г., изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., доп. ДВ. бр.107 от 24 Декември 2014г., изм. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 31 Март 2015г., доп. ДВ. бр.41 от 5 Юни 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.74 от 26 Септември 2015г., изм. ДВ. бр.79 от 13 Октомври 2015г., доп. ДВ. бр.102 от 29 Декември 2015г., изм. ДВ. бр.32 от 22 Април 2016г., доп. ДВ. бр.47 от 21 Юни 2016г., изм. ДВ. бр.83 от 21 Октомври 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.95 от 29 Ноември 2016г., изм. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017г., доп. ДВ. бр.54 от 5 Юли 2017г., изм. ДВ.

бр.85 от 24 Октомври 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.101 от 19 Декември 2017г., изм. ДВ. бр.55 от 3 Юли 2018г., доп. ДВ. бр.1 от 3 Януари 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.7 от 22 Януари 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.16 от 22 Февруари 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.83 от 22 Октомври 2019г., изм. ДВ. бр.13 от 14 Февруари 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.23 от 14 Март 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.28 от 24 Март 2020г., изм. ДВ. бр.44 от 13 Май 2020г., доп. ДВ. бр.88 от 13 Октомври 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 4 Декември 2020г., доп. ДВ. бр.108 от 22 Декември 2020г., изм. ДВ. бр.9 от 2 Февруари 2021г., изм. ДВ. бр.84 от 8 Октомври 2021г., изм. и доп. ДВ. бр.53 от 8 Юли 2022г., изм. ДВ. бр.79 от 4 Октомври 2022г., изм. ДВ. бр.10 от 31 Януари 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.67 от 4 Август 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 29 Септември 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.84 от 6 Октомври 2023г., изм. ДВ. бр.23 от 19 Март 2024г., изм. и доп. ДВ. бр.39 от 1 Май 2024г., изм. ДВ. бр.41 от 10 Май 2024г., изм. ДВ. бр.42 от 14 Май 2024г.) в чл. 182, ал. 2 думите „шест месеца“ се заменят с „пет години“.

§ 12. В Закона за Министерството на вътрешните работи (Обн. - ДВ, бр. 53 от 27.06.2014 г.; изм., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г.; изм., бр. 107 от 24.12.2014 г., в сила от 01.01.2015 г.; изм. и доп., бр. 14 от 20.02.2015 г.; изм. и доп., бр. 24 от 31.03.2015 г.; доп., бр. 56 от 24.07.2015 г.; доп., бр. 61 от 11.08.2015 г., в сила от 01.04.2015 г.; изм. и доп., бр. 81 от 14.10.2016 г., в сила от 01.01.2017 г.; изм. и доп., бр. 97 от 06.12.2016 г.; изм. и доп., бр. 98 от 09.12.2016 г., в сила от 01.01.2017 г.; изм. и доп., бр. 103 от 27.12.2016 г.; доп., бр. 13 от 07.02.2017 г.; изм., бр. 26 от 28.03.2017 г. с Решение № 4 от 14.03.2017 г. на КС на РБ по к. д. № 16 / 2016 г.; доп., бр. 58 от 18.07.2017 г.; изм. и доп., бр. 97 от 05.12.2017 г.; изм. и доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г.; изм., бр. 7 от 19.01.2018 г.; изм., бр. 10 от 30.01.2018 г., в сила от 01.04.2018 г.; изм., бр. 48 от 08.06.2018 г. с Решение № 10 от 29.05.2018 г. на КС на РБ по к.д. № 4 / 2017 г.; изм., бр. 55 от 03.07.2018 г.; изм. и доп., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 01.01.2019 г.; доп., бр. 7 от 22.01.2019 г.; изм. и доп., бр. 17 от 26.02.2019 г.; изм. и доп., бр. 34 от 23.04.2019 г.; изм. и доп., бр. 58 от 23.07.2019 г.; засегнат от Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, бр. 28 от 24.03.2020 г., в сила от 13.03.2020 г.; засегнат от ЗИД на Закона за здравето, бр. 44 от 13.05.2020 г., в сила от 14.05.2020 г.; изм. и доп., бр. 60 от 07.07.2020 г.; изм. и доп., бр. 85 от 02.10.2020 г., в сила от 01.01.2021 г.; засегнат от ЗИД на Закона за патентите и регистрацията на полезните модели, бр. 92 от 27.10.2020 г., в сила от 14.07.2020 г.; засегнат от ЗИД на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците, бр. 98 от 17.11.2020 г.; доп., бр. 20 от 09.03.2021 г.; доп., бр. 22 от 18.03.2022 г.; изм., бр. 56 от 19.07.2022 г.; изм. и доп., бр. 62 от 05.08.2022 г.; доп., бр. 48 от 02.06.2023 г.; изм. и доп., бр. 67 от 04.08.2023 г.; изм., бр. 84 от 06.10.2023 г., в сила от 06.10.2023 г.; изм. и доп., бр. 18 от 01.03.2024 г.; изм. и доп., бр. 19 от 05.03.2024 г.; доп., бр. 33 от 12.04.2024 г.; изм., бр. 70 от 20.08.2024 г., в сила от датата, определена в Решение на Съвета на Европейския съюз за приемането на еврото от Република България, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от ДФЕС, и Регламент на Съвета на Европейския съюз, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от ДФЕС) чл. 65 се отменя.

ВНОСИТЕЛИ:

Александър Викторов Раишев
Ванелия Стефанова Раишова
Елена Георгиева Раишова
Александър Николай Манев
Братислав Стефанов Манев
Павела Василева Манева

Иванер Кадур ИИ Корнолу
Христина Михайла Ивасова

Венуспав Михайлов Асенов
Александру Станков Морилов
Иван Войнов Кюджук

Николеска Кириллов Кузавлов

Снежана Райкова Траянова

АНДРЕЙ ИВАНОВ ЧОРБАНОВ

Силви Кириллов Метров

Емил Александров Брочова

МОТИВИ

КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА СЕМЕЙНИЯ КОДЕКС

Семейният кодекс на Република България дава правна уредба на отношенията, основани на брак, родство и осиновяване, настойничеството и попечителството. С оглед попълването на празнотите в законодателната уредба по отношение на споделеното родителство се налага изменение и допълнение на Семейния кодекс.

Настоящият проект на закон за изменение и допълнение на Семейния кодекс (по-долу ЗИД СК) дава по-детайлна регламентация на няколко типа проблеми, които възникват. Проектът на ЗИД СК е насочен от една страна към проблеми с отчуждаването на децата спрямо единия измежду родителите - най-често този, който не упражнява фактически родителските права. Наблюдават се в последните години случаи, при които единият от двама фактически разделени родители злоупотребява с предоставените му родителски права и не изпълнява режима за лични контакти с децата на другия. Същият обикновено настройва - включително чрез неверни (често вулгарни) разкази за другия родител - роденото дете против другия родител, което резултира в т.нар. синдром на родителското отчуждение. Децата, поради крехката си възраст, възприемат като истинни разказите на единия родител спрямо другия, поради което преустановява връзката си с последния.

На следващо място, проектът на ЗИД СК има за цел да регламентира отношенията между съпрузите и спрямо родените деца, в случаите когато родителите имат сключен граждански брак, но (без да са го прекратили) живеят във фактическо разделение. Предвидена е правна уредба и на случаите, в които родителите на деца изобщо нямат сключен граждански брак. По данни на Националния статистически институт (НСИ), публикувани на 29.04.2024 г., живородените брачни и извънбрачни деца през 2023 г. са съответно 23 048 (брачни) спрямо 34 149 (извънбрачни). Това на практика означава, че 60% от родителите в България предпочитат да имат родени деца, без да сключват граждански брак.

Понастоящем липсва детайлна правна уредба на описаните по-горе социални проблеми. Регламентацията в СК към настоящия момент се намира в чл. 59 СК, както и в чл. 122 и сл. СК. Тази уредба обаче систематично се отнася до определянето на първоначалния родителски режим след развода на съпрузите, както и до отношенията между родители и деца – така е озаглавена глава девета, отнасяща се до чл. 122 и сл. СК.

Настоящата правна уредба е крайно недостатъчна, за да даде подробна регламентация на всестранните отношения, които възникват, от една страна, между фактически разделени родители, а от друга страна на плоскостта родител - дете. Проектът на ЗИД СК има за цел да се справи със синдрома на родителското отчуждение, както и да регулира по-подробно обществените отношения между родителите във връзка с израстването на децата (т.нар. споделено родителство). Цели се предоставянето на възможно най-пълна защита на правата и законните интереси на децата, чиито права са гарантирани изрично и на конституционно ниво – чл. 14 и чл. 47 от Конституцията на Република България (КРБ).

Проектът на ЗИД СК предвижда допълване на предметния обхват на кодекса в чл. 1 с оглед гарантирането на правото на личен и семеен живот. Тази е и основната

насока на проекта за изменение и допълнение на СК – гарантирането на пълноценен личен и семеен живот на децата и техните родители.

Предвидено е създаването на изцяло нов чл. 58а, озаглавена „съдържание на родителската отговорност“. Нормата е поместена в глава пета, озаглавена „Прекратяване на брака“. Разпоредбата определя кой е носител на родителската отговорност за родените деца, както и кой от родителите може да взема важните и/или ежедневните решения относно живота на детето. Дефинирани са „важните решения за детето“ чрез примерното изброяване на група от хипотези. В последната алинея четвърта на новата разпоредба е предвидено времето на детето да се споделя между двамата родители, за да няма случаи, при които единият родител прекарва изключително времето с детето си, за сметка на другия родител. Определен е минимален период от 127 дни на годишна база (поне 4 месеца или 35% от годината), които родителят да прекарва заедно с детето си. Изключение от така предвидения императивен минимум е хипотезата, при която родителят застрашава (независимо пряко или косвено) живота на детето.

Предвидено е изменение и допълнение на чл. 59 СК. Заглавието на разпоредбата се допълва, като предметният обхват включва занаяпред родителските права не само след развод, но и при (фактическа) раздяла на родителите.

Алинея 1 запазва сегашното си съдържание. Създава се нова алинея втора, която определя общата хипотеза на раздяла между родителите, в който случай същите решават по общо съгласие въпросите относно отглеждането и възпитанието на ненавършилите пълнолетие деца. Въпросите се решават чрез подписването на споразумение, за което е предвидена форма за действителност – нотариално удостоверяване на съдържанието и подписите на двамата родители, извършени едновременно. Споразумението може да бъде утвърдено от съда по реда на чл. 49, ал. 5 СК, ако някой измежду родителите поиска това.

Действащата алинея втора става алинея трета и в нея изречение първо се допълва, като след думите „по ал. 1“ се добавя „или ал. 2“. Разпоредбата се допълва и с второ изречение, с което се предоставят правомощия на съда да определи режима за лични отношения, включително при пътуване на детето в чужбина и чрез издаването на личните документи за това.

Създава се нова алинея четвърта, в която се предвижда задължение за съда да определи мерки относно упражняването на родителските права от единия или от двамата родители съвместно с правото да постанови и съвместно споделено родителство между двамата родители.

Досегашната алинея трета става алинея пета и се изменя, като след думата „включва“ се поставя двуеточие, а след него на нов ред се обособяват точка първа и точка втора. Досегашното съдържание на алинеята се обособява в точка първа. Точка втора има ново съдържание, което допълва определянето на режима на личните отношения относно пътуванията и пребиваването на детето в чужбина. Предвиден е иновативен подход за определяне на гаранция за родителя, който не спазва режима на лични отношения с детето с оглед превенцията и борбата с международното отвлечение на деца.

Добавят се нови алинеи шеста, седма и осма. Алинея шеста дава правомощия на съда за определяне на режима на споделено родителство. Не е предвидена легална дефиниция на споделеното родителство. Това не е необходимо, доколкото множеството от хипотези налага съдът да определи спрямо конкретния случай дали режимът на родителски права може да се сподели между родителите. Въведена е обаче презумпция за споделено родителство. Чрез представяне на съответни доказателства пред съда всеки

един от родителите може да обори презумпцията за споделено родителство, при което съдът може да определи време за живеене на детето с всеки един от родителите. Императивният минимум е определен на 35% на годишна база аналогично на новосъздадената ал. 4 в чл. 58а. Алинея осма определя за отговорен относно спазването на режима на лични отношения родителя, при когото детето фактически се намира. Примерно са изброени изключения – болест на детето, училищна заетост или др. – при които режимът не може да се спазва от отговорния родител. Въпреки това закрепеният императивен минимум от 35% на годишна база следва да бъде компенсиран от отговорния родител по друг начин и в други периоди от време, извън предварително уговорените между родителите.

Досегашната алинея пета става алинея девета и в нея се определя размера на издръжката да не бъде по-малко от 30% от МРЗ за страната. Предложен е иновативен подход за спазване на родителския режим, като при неспазването му невинният родител ще бъде основателно освободен от заплащането на издръжка за съответния месец. Обратно, в случай че отговорен е родителят, който дължи издръжката, същият ще я дължи в двоен размер за съответния месец.

Създава се нова алинея десета, която доразвива съдържанието на „най-добрия интерес на детето“.

Действащата алинея шеста става алинея единадесета и в нея се добавя изречение второ, което делегира на министъра на правосъдието и на председателя на Държавната агенция за закрила на детето да издадат наредба за провеждането на експертиза за родителско отчуждение.

Създава се нова алинея дванадесета, с която се предоставят правомощия на съда да разпореди задължителни мерки с оглед превенцията на синдрома на родителско отчуждение.

Действащата алинея седма става алинея тринадесета и се изменя и допълва. Съдът може да наложи мерки за закрила на детето, които ще се налагат съгласно Закона за закрила на детето. По този начин отпада необходимостта от настоящата алинея десета, която предоставя същите правомощия на съда. Във второто изречение от разпоредбата след думите „в приемно семейство“ се поставя запетя и настоящата уредба до края на изречението се заменят с думите: „в специализирана институция, посочени от дирекция "Социално подпомагане" или му се предоставя социална услуга - резидентен тип“. Предвиденото изменение има за идея да свърже уредбата по Семейния кодекс с новоприетите правила на Закона за социалните услуги и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

Действащата алинея девета става алинея петнадесета и се изменя и допълва. След думите „Ако обстоятелствата се изменят“ се поставя запетая и се добавя „включително при искане за промяна в местоживеенето на детето в друго населено място или в чужбина или при неспазване на режима за лични отношения и контакти“, след което изречението продължава. Целта на разпоредбата е да обнови уредбата с оглед развитието на гражданския оборот (пътувания на гражданите в чужбина), както и за превенция на международното отвлечение на деца. Добавя се ново изречение второ, с което се определят конкретни обстоятелства, които представляват основание за изменение на режима на лични отношения и постановяване на нови мерки.

Добавя се нова алинея, с която се дава възможност на медиатор да съдейства за решаване на въпросите, за които е предвидено споразумение по така изменения чл. 59 СК.

ЗИД СК предвижда изменение на чл. 123, ал. 1 СК, като предметният обхват на нормата се разширява. Нормата ще се прилага не само до родителите, които живеят заедно, но и до родителите, които живеят разделено. Във второто изречение е добавен срок за уведомяване на другия родител при действия на първия родител спрямо детето. Уведомяването следва да стане незабавно, за да могат двамата родители да взимат взаимно максимално информирани избори относно развитието на общото си дете.

В чл. 126 СК се създават алинеи четвърта, пета и шеста. Предвидено е разрешение на въпросите, свързани с промяна на местоживеенето на детето (включително в чужбина) – при спор тези въпроси могат да се отнесат до съда. В алинея пета е уреден въпросът за местоживеенето на детето в периода между взимането на решение от двамата съпрузи да се разведат до момента на влизането в сила на решение за прекратяване на брака между родителите.

Алинея шеста на чл. 126 СК е създадена, за да санкционира родителя, който без основание променя местоживеенето на детето в друго населено място. В случай че това друго населено място се намира на разстояние над 100 километра от предходното му местожителство, за което е постигнато съгласие, съдът е длъжен да разпорежда незабавно връщане на детето в мястото където е живяло преди промяната на местоживеенето. За да се съхранят правата и законните интереси на детето, е предвидено изключение от тази обвързана компетентност за съда – в случай че връщането на предходното местоживеене не е в интерес на детето. Целта на нормата е да санкционира родителя, който по своя воля променя местоживеенето на детето, без да се съобрази с разпореденото от съда или със съгласието, дадено от другия родител. Нормата обхваща местоживеенето (респективно местожителството), което означава, че същата не се отнася до еднократни пътувания на детето за разстояния над 100 километра или в чужбина. При тези еднократни пътувания проектът на ЗИД СК предвижда различни последици. Терминът местоживеене е използван в смисъла, който му придават нормативните актове, а именно – това е мястото на пребиваване на детето, където е изградена трайна връзка по време (детето е живяло там продължителен период от време), от гледна точка на мястото (детето е прекарало важни житейски поводи, събирания, посещавало е атракциони на това място) или от гледна точка на лицата (на това място живеят роднини на детето).

В чл. 129, ал. 1 СК се добавя изречение второ, според което при противоречие между двамата родители относно правните действия, които извършват от името и за сметка на детето си (като законни представители), всеки един от родителите може да се обърне към съда за разрешаване на възникналото противоречие. Тази норма е необходима с оглед празнотата в правната уредба по този въпрос. Понастоящем не се предвиждат правни последици при противоречие между двамата родители относно правните актове/действия на детето, когато такива се извършват от родителите като законни представители и със съгласието на родителите (при непълнолетие на децата). Действащата правна уредба регламентира единствено въпроса на противоречие между дете и родител (но не и между двамата родители) на плоскостта на законното представителство на децата от родителите им – чл. 129, ал. 2 СК.

В чл. 131, ал. 1, изречение първо се прави изменение, като след думата „представлява“ се поставя дуеточие. След думите „на детето“ се поставя запетая и се добавя неизпълнение на задължения по отношение на правото на детето на семеен живот с другия родител, настъпване или опасност от настъпване на родителско отчуждение.

Целта на нормата е да разшири обхвата на хипотезите, които налагат ограничаване на родителските права.

ЗИД СК предвижда изменение и допълнение на действащите процесуални правила по ГПК, както и изменения на материалните закони – Закона за защита от домашно насилие (ЗЗДН), Наказателния кодекс (НК) и Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР).

Предвидено е създаването на нова „Глава двадесет и шест „а“, озаглавена „производство по родителски спорове и дела, свързани с интереси на деца“. Определен е обхватът на исковете, които ще се разглеждат по този специален ред. Предвидено е с оглед процесуална икономия да се разглеждат в едно гражданско дело всички въпроси, отнасящи се до едно и също общо дете на двама родители. По този начин при различни сезирания на съда относно същото дете няма да се образуват множество дела, а ще се използват доказателствата, събрани при предходно сезиране на съда. Предвиден е достъп по електронен път до делата, участие на родителите чрез изразяване на становище. Подсъдността е съобразена с интересите на детето, като се определя по неговия постоянен адрес. Съдът е ангажиран с бързото решаване на делата в кратки инструктивни срокове с оглед постигането на яснота в отношенията между родители и деца.

Създадена е нова алинея трета в чл. 2 от Закона за защита от домашното насилие. Целта на нормата е изрично да регламентира допълнителна хипотеза на емоционално и психическо насилие към дете и родител. При реализиране на тази хипотеза пострадалите лица ще имат възможността да упражнят всички, предоставени им със ЗЗДН права.

Предвидено е премахване на предупредителния протокол по чл. 65 ЗМВР, с който се предупреждава лице, за което има достатъчно данни и се предполага, че ще извърши престъпление или нарушение на обществения ред. Целта на предложението е да се препятства злоупотреба с право на лицата, които имат намерение да нарушат режима на упражняване на родителски права или лични контакти с дете. Същите лица, вместо да бъдат предупреждавани от органите на полицията, ще бъдат изложени на риска да понесат наказателна отговорност. Тези аргументи са относими и за всички случаи, когато понастоящем този протокол се съставя като предупреждение към лицето, че не следва да извършва престъпление. Само по себе си това предупреждение е парадоксално, тъй като забраната да се извършват престъпления и всички други общественоопасни деяния е установена на ниво Наказателен кодекс, респ. съответните административни закони. Едновременно с това проектът на ЗИД СК регламентира увеличаването на максималния размер на наказанието при осуетяване на изпълнението на съдебно решение относно упражняване на родителски права или относно лични контакти с дете – престъпление по чл. 182, ал. 2 НК. По този начин тежестта на престъплението няма да се промени (т.е. няма да стане „тежко“ по смисъла на чл. 93, т. 7 НК), но ще бъде променен интензитетът на генерална превенция.

Предвидената редакция в ЗМВР, кумулативно с предвиденото изменение в чл. 182, ал. 2 НК, ще дисциплинират лицата, които са склонни да нарушават определения от съда режим на родителски права и лични отношения.

ВНОСИТЕЛИ:

Александър Викторов Радев
Анелия Стефанова Владарева
Лия Доничарова Ангелова

Александр Николаевич Виленев
Григорий Стефанов Петров
Павела Василева Милова

Танер Кадир Петрович
Христина Ушицка Иванова

Венцислав Михайлов Асенов
Иван Войков Кюджюков

Николея Кирилов Курбанов

Снежана Райнова Траянова

АНДРЕЙ ИВАНОВ ЧОРБАЦОВ

Славя Миршов Мейров

Емил Александров Трафимов

Александр Степанов Марков

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО на Проекта на Закон за изменение и допълнение на Семейния кодекс

I. Основания за законодателна инициатива

Настоящият законопроект има за цел да измени и допълни Семейния кодекс, като постави по-строг режим спрямо родителите, които при раздяла или развод успяват да постигнат родителско отчуждение на детето си спрямо другия родител (т.нар. синдром на родителско отчуждение). Цел на закона, на следващо място, е да създаде юридическа рамка за сплотяване на семейството дори при фактическата раздяла на двамата родители, както и за запазването на законните права и интереси на децата.

II. Заинтересовани групи

Заинтересовани групи лица са министърът на труда и социалната политика, министърът на правосъдието, председателят на Държавна агенция за закрила на детето, изпълнителният директор на Агенция „Социално подпомагане“, юристи, адвокати, съдии, съсловни организации на юристите и магистратите, както и всички граждани и юридически лица.

III. Анализ на разходи и ползи

За въвеждането на законодателната рамка, предложена с този законопроект, няма да бъдат необходими допълнителни средства от държавния бюджет. Не са предвидени и преки финансови ползи във връзка с реализирането на законопроекта.

IV. Административна тежест и структурни промени

Със законопроекта не се предвиждат структурни и функционални промени в държавни и местни органи на власт. Предвидено е издаването на наредба за провеждането на експертиза за родителско отчуждение, която да се издаде съвместно от министъра на правосъдието и председателя на Държавната агенция за закрила на детето.

V. Въздействие върху нормативната уредба

Законопроектът предвижда промени в Гражданския процесуален кодекс, изразяващи се в регламентирането на ново производство за решаване на спорове между родители, отнасящи се до децата. Предвидени са и изменения в Закона за защита от домашно насилие и в Закона за Министерството на вътрешните работи, както и в Наказателния кодекс.

ВНОСИТЕЛИ:

Александър Виктор Рашев
Ваня В. Свещаров Саванов
Юля Фожирарова Дилепова
Александър Николов Янчев
Харомър Стефанов Дяков
Лавена Василева Метова
Шанел Кадир Ширкович

Христина Михайловна Шатрова
Венцислав Михайлов Асенов
Александър Стейков Метров
Иван Соинков Кръстов
Никола Веринев Кукленев
Снежана Райчева Траяни
Андрей Иванов Чорбанов
Смили Мирчев Петров
Елена Александровна Грифова